

TURIZMAS

ES padeda valstybėms narėms plėtoti tvarų ir konkurencingą turizmo sektorių, kuriame būtų kuriamos darbo vietos ir apsaugomos keliautojų teisės. Turizmas tebeprisiklauso pirmiausia nacionalinei atsakomybei, tačiau ES koordinuoja tarpvalstybines iniciatyvas, renka duomenis politikai pagrįsti ir finansuoja projektus, kuriais populiarinamos mažiau žinomos lankytinos vietos ir skatinama žaliojo turizmo praktika. ES teisės aktais taip pat apsaugomi atostogų paketus įsigiję keliautojai ir reglamentuojamos trumpalaikės būsto nuomos paslaugos.

TEISINIS PAGRINDAS

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 6 straipsnio d punktas ir 195 straipsnis

TIKSLAI

Pagrindinėse ES turizmo pramonės šakose, apimančiose tradicinius atostogų ir turizmo paslaugų teikėjus, veiklą vykdo 2,3 mln. įmonių – daugiausia mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ), kuriose įdarbinta maždaug 12,3 mln. žmonių.

Turizmas sudaro 10 proc. ES BVP, todėl yra gyvybiškai svarbi ekonomikos varomoji jėga, daranti didelį poveikį ekonomikos augimui, užimtumui ir socialiniam vystymuisi, taigi yra vertinga priemonė sprendžiant ekonomikos nuosmukio ir nedarbo problemas.

ES politika siekiama išlaikyti pirmaujančią Europos, kaip turistų lankomiausio regiono, poziciją, kartu kuo labiau didinant turizmo pramonės indėlį į ekonomikos augimą bei užimtumą ir skatinant ES šalių bendradarbiavimą, visų pirma keičiantis gerosios praktikos pavyzdžiais.

LAIMĖJIMAI

A. Bendra politika

Nuo 2001 m. Komisija paskelbė keletą komunikatų, kuriuose išdėstytos Komisijos politikos gairės turizmo sektoriui vystyti:

- [„Darnaus ir konkurencingo Europos turizmo darbotvarkė“ \(2007 m.\)](#), kuriame nustatoma, kaip darnus vystymasis galėtų padėti užtikrinti ilgalaikį turizmo konkurencingumą;
- [„Europa. Nauja turizmo politika“ \(2010 m.\)](#), kuriame nagrinėjami Europos turizmo sektoriaus konkurencingumo veiksniai ir kliūtys jo darniam vystymuisi;
- [„Bendros vizų politikos įgyvendinimas ir plėtojimas ekonomikos augimui ES paskatinti“ \(2012 m.\)](#), kuriuo siekiama padidinti turistų iš trečiųjų šalių srautus į ES taikant bendrą vizų politiką;
- [„ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo plėtojant pakrančių ir jūrų turizmą strategija“ \(2014 m.\)](#), kuriuo siekiama skatinti tvarų augimą ir konkurencingumą pakrančių ir jūrų turizmo srityje.

B. Specialiosios priemonės

1. Turistams (keliaujantiems / atostogaujantiems) naudingos priemonės:

- [1986 m. Tarybos rekomendacija dėl viešbučių priešgaisrinės apsaugos](#) (Tarybos rekomendacija 86/666/EEB);
- [2006 m. Direktyva dėl maudyklų vandens kokybės valdymo](#) (Direktyva 2006/7/EB);
- [2009 m. Direktyva dėl pakaitinio naudojimosi aspektų](#) (Direktyva 2008/122/EB);
- [2015 m. Direktyva dėl kelionių paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių](#) (Direktyva (ES) 2015/2302).

Kitos priemonės:

- 2007 m. pradėta įgyvendinti [iniciatyva „EDEN“](#) buvo populiarinamos patraukliausios Europos turizmo vietovės – mažiau turistų žinomos arba populiarėjančios vietos, įsipareigojusios laikytis tvarumo principų. Ją pakeitęs [Europos pažangiojo turizmo „Green Pioneer“](#) apdovanojimas skiriamas mažesnėms lankytinoms vietoms, kuriose skatinamas tvarus turizmas taikant žaliosios pertvarkos praktiką;
- [Europos pažangiojo turizmo sostinės](#) apdovanojimu įvertinami miestai už puikius rezultatus tvarumo, prieinamumo, skaitmenizacijos ir kultūros paveldo srityse;
- [Europos žalioji juosta](#) – tai 6 800 km tinklas nuo Barenco jūros iki Juodosios jūros, buvusią Geležinę uždangą paverčiantis tarpvalstybiniu pėsčiųjų ir dviračių taku. Siekdama įvairinti turizmą visoje Europoje, ES taip pat bendrai finansuoja tarpvalstybinius tvaraus turizmo projektus;
- be kelių kitų turizmo skatinimo programų, [programa „DiscoverEU“](#) 18 metų sulaukusiems europiečiams sudaromos sąlygos keliauti po ES ir susipažinti su jos kultūrų įvairove.

2. Turizmo pramonei ir regionams naudingos atsakingo turizmo priemonės

Komisija padeda kurti tinklus tarp pagrindinių Europos turizmo regionų, o ES siūlo įvairius finansavimo šaltinius turizmo vaidmeniui regioninės plėtros ir darbo vietų kūrimo srityje remti.

2022 m. Komisija pasiūlė sukurti [visai ES bendrą ne žemės ūkio gaminių, įskaitant rankdarbius, geografinių nuorodų apsaugos sistemą](#). Šie produktai, kurie dažnai yra svarbi vietos tapatybės dalis, gali būti labai patrauklūs ir turistams. Vienas iš iniciatyvos tikslų – skatinti regionų ekonomiką ir turizmą šiose srityse. Todėl buvo priimtas [reglamentas, kuriuo saugomos amatininkų ir pramonės gaminių geografinės nuorodos](#) (Reglamentas (ES) 2023/2411).

2024 m. priimtas [reglamentas dėl duomenų, susijusių su trumpalaikės būsto nuomos paslaugomis, rinkimo ir dalijimosi jais](#) (Reglamentas (ES) 2024/1028). Daugiausia dėmesio skiriant MVĮ, šia iniciatyva siekiama užtikrinti atsakingą, skaidrų ir sąžiningą trumpalaikės būsto nuomos, kuri būtų gerai subalansuotos turizmo ekosistemos dalis, augimą, taip sudarant sąlygas turizmo paveiktiems miestams siekti tvarumo ir užtikrinti gerą gyvenimo kokybę savo gyventojams.

Su turizmu susiję suderinti statistiniai duomenys Sąjungoje renkami nuo 1996 metų.

2011 m. [reglamentu dėl Europos turizmo statistikos](#) (Reglamentas (ES) Nr. 692/2011) nustatyta bendra valstybėse narėse rengiamos Europos turizmo statistikos sistemiško plėtojimo, rengimo ir sklaidos sistema.

2013 m. Komisija įsteigė virtualų turizmo stebėsenos centrą turizmo duomenims rinkti ir saugoti, kad būtų pagerintas duomenų koordinavimas ir politikos sinergija.

2022 m. Komisija paskelbė [ES turizmo rodiklių suvestinę](#) – vieną iš priemonių, pasiūlytų [Komisijos 2022 m. turizmo pertvarkos trajektorijoje](#). Šia priemone gerinama prieiga prie turizmo statistinių duomenų ir palengvinamas žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos pažangos stebėjimas, o tai padeda regioninio ir nacionalinio lygmens politikams formuoti turizmo politiką ir strategijas.

2023 m. Komisija paskelbė pasiūlymą „[Bendros Europos turizmo duomenų erdvės kūrimas: dalijimosi duomenimis ir inovacijų skatinimas visoje turizmo ekosistemoje](#)“, kuriuo siekiama sukurti centralizuotą dalijimosi turizmo duomenimis aplinką ir toliau skatinti turizmo skaitmenizaciją, o tai padėtų padidinti sektoriaus konkurencingumą ir tvarumą. Ši Europos turizmo duomenų erdvės sukūrimo iniciatyva įgyvendinama projektu DEPLOYTOUR, vykdamas penkis bandomuosius projektus visoje Europoje. Be to, siekdamas parengti visuotinai pripažįstamą ir suderintą darnaus turizmo rodiklių rinkinį, skirtą kiekvienai turizmo vietai, [ES pažangiųjų turistinių vietų duomenų valdymo kompetencijos centras \(D3HUB\)](#) testuoja metodiką, remdamasis 40 Europos turizmo vietovių valdymo organizacijų ir [Europos turizmo rodiklių sistemos \(ETIS\)](#) ekspertinėmis žiniomis.

2025 m. už darnųjį transportą ir turizmą atsakingas Europos Komisijos narys Apostolos Tzitzikostas paskelbė [pirmąją ES turizmo strategiją](#), kurioje daugiausia dėmesio skiriama tvarumui. Europa jau dabar gali būti viena iš labiausiai turistų lankomų vietų pasaulyje, tačiau šiuo planu siekiama užtikrinti tokią poziciją derinant ekonomikos augimą, aplinkos valdymą ir vietos bendruomenių gerovę. – Visą strategiją planuojama paskelbti 2026 metais.

3. Kitos tikslinės priemonės

2019 m. kovo mėn. Komisija surengė [konferenciją turizmo populiarinimo klausimais](#).

2024 m. Komisija paskelbė pasiūlymą dėl [ES skaitmeninių kelionės duomenų programėlės](#), naudojamos kelionės dokumentams suskaitmeninti, ir tikimasi, kad ji palengvins keliavimą ir padarys teigiamą poveikį turizmo sektoriui.

Kasmetiniai Komisijos organizuojami Europos turizmo dienos renginiai suteikia neprilygstamą informavimo galimybę ir atlieka esminį vaidmenį stiprinant ES turizmo konkurencingumą ir bendrą prekės ženklą.

4. Reagavimo į COVID-19 priemonės

Reaguodama į 2020 m. pradžioje kilusį COVID-19 protrūkį, dėl kurio 44 proc. sumažėjo į Europą atvykstančių turistų skaičius, ES ėmėsi visapusiškų priemonių turizmo sektoriui remti. Komisija įdiegė greitojo reagavimo priemones, įskaitant [pasiūlymą dėl reglamento dėl laiko tarpinių oro uostuose taisyklių taikymo sustabdymo, su pandemija susijusias keleivių teisių gaires](#) ir [su pandemija susijusias pasienio kontrolės protokolus](#), o vėliau, [2020 m. gegužės mėn., paskelbė komunikatą dėl turizmo](#)

[ir transporto atsigavimo](#). Parlamentas priėmė keletą rezoliucijų, kuriose raginama teikti koordinuotą paramą, o 2021 m. kovo mėn. ES sukūrė [skaitmeninį COVID pažymėjimą](#), kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos saugiai keliauti po valstybes nares. Šias pastangas vainikavo 2022 m. vasario mėn. parengtas turizmo pertvarkos planas ir 2022 m. gruodžio mėn. patvirtinta [ES turizmo darbotvarkė iki 2030 m.](#) – abiejuose dokumentuose buvo akcentuojama skaitmeninė ir žaliaji pertvarka ir didesnis sektoriaus atsparumas.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas priėmė ne vieną rezoliuciją dėl Komisijos turizmo gairių ir iniciatyvų gerokai prieš 2009 m. įsigaliojant Lisabonos sutarčiai.

2011 m. Parlamentas priėmė [rezoliuciją dėl turistų lankomiausio žemyno – Europos \(nauja turizmo politika\)](#).

2015 m. Parlamentas priėmė poziciją dėl [kelionės paslaugų paketo direktyvos](#) (Direktyva (ES) 2015/2302), kuria siekiama pagerinti su kelionės paslaugų paketu keliaujančių asmenų apsaugą. Šiuo metu ši direktyva peržiūrima siekiant sustiprinti tokią apsaugą. Tais pačiais metais Parlamentas priėmė [rezoliuciją dėl naujų turizmo skatinimo Europoje iššūkių ir koncepcijų](#), kurioje nagrinėjami platinimo kanalų skaitmenizacijos, vartotojų elgsenos pokyčių, poreikio pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus, demografinių pokyčių ir sezoniškumo klausimai.

2019 m. Parlamentas priėmė [rezoliuciją dėl neigiamo įmonės „Thomas Cook Group“ bankroto poveikio ES turizmui](#). 2021 m. jis priėmė [rezoliuciją dėl ES tvaraus turizmo strategijos sukūrimo](#), kurioje raginama atkurti ES turizmo sektorių po COVID-19 pandemijos ir stiprinti jo perėjimą prie tvaraus, atsakingo ir pažangaus turizmo. 2022 m. Parlamentas priėmė [rezoliuciją dėl Rusijos neteisėto agresijos karo prieš Ukrainą poveikio ES transporto ir turizmo sektoriams](#) ir [rezoliuciją dėl atnaujintos Naujos Europos pramonės strategijos įgyvendinimo](#). 2023 m. Parlamentas priėmė kitų svarbių rezoliucijų, be kita ko, [rezoliuciją dėl naujo Europos Komisijos komunikato dėl atokiausių regionų vertinimo](#).

2026 m. kovo 18 d. Parlamento Transporto ir turizmo komitetas priėmė savo iniciatyva parengtą pranešimą „[Susisiekimo gerinimas, kultūros paveldo išsaugojimas ir vietos kompetencijos skatinimas Europos turizmo sektoriuje: turizmo vietovių valdymas ir regioninio turizmo augimas](#)“. Tai buvo padaryta didėjant įtampai, susijusiai su pertekliniu turizmu, ir laukiant, kada Komisija paskelbs ES tvaraus turizmo strategijos. Po jo buvo priimta rezoliucija, kurioje raginama sukurti labiau subalansuotą turizmo valdymo modelį, grindžiamą geresnėmis transporto jungtimis, parama kultūros paveldui, vietos kompetencija ir galiausiai tvaria regionų gerove.

Parlamento Transporto ir turizmo komitetas ir Turizmo darbo grupė reguliariai rengia diskusijas su tarptautinių turizmo organizacijų atstovais ir svarbiausiais turizmo pramonės suinteresuotaisiais subjektais. Turizmo darbo grupė taip pat ne kartą ragino vykdyti nuoseklesnę turizmo politiką ir išskėlė klausimą dėl atskiros turizmui skirtos ES biudžeto eilutės.

Šią faktų suvestinę parengė Europos Parlamento Transporto, užimtumo ir socialinių reikalų teminis skyrius. Daugiau informacijos rasite [Transporto ir turizmo komiteto tinklalapyje](#).

Davide Pernice

03/2026